

Pamācība e-apmācības materiālu lietošanai Mentoriem

Materiāls sagatavots ar EK Leonardo da Vinci programmas finansiālu atbalstu - Project Routes4 2010-1-ES1-LEO05-20971

©Latvijas Lauku tūrisma asociācija „Lauku ceļotājs” <http://macies.celotajs.lv>

Šī dokumenta mērķis ir sniegt atbalstu organizācijām, kuras sagatavo e-apmācību programmas, un kuras vēlas pielāgot savus mācību materiālus, lai tajos tiktu iekļauts mentoru atbalsts.

Pielāgojot materiālu mācībām ar mentora atbalstu, ir jā rūpējas, lai mentorings būtu process, kura rezultātā tiek uzlabots mācību process un students iegūtu zināšanas. Mēs vispirms apkopojām jēdzienu par mentoringa procesu, kā pamatu lai izprastu piedāvātos tehniskos pielāgojumus e-apmācību materiāliem un videi. Tomēr, uzmanība vienmēr būtu jāpievērš mentora personīgajām raksturiezīmēm, attieksmei un spējām, mentoringa procesa būtībai un tam, kādi koncepti šajā procesā ir svarīgi.

Balstoties uz tādu mentoru pieredzi, kuri ir jau ir piedalījušies *Routes 4* programmās, mēs piedāvājam pamācību efektīvai šādas programmas izveidei, kā arī dažus noderīgus padomus. Vispārīgas lietas rakstītas normālā šriftā, kamēr rekomendācijas un ieteikumi adaptācijai *italic* šriftā.

1) "Mentora" koncepts - kādēļ tas ir nepieciešams, un kas tas ir

1.1 Galvenā problēma e-apmācību programmās ir studentu vieglprātīgā izturēšanās pret apmācībām un nepietiekama dalība tajās

Šķiet, ka viens no vissvarīgākajiem faktoriem, kam mentoringa procesā jāpievērš vislielākā uzmanība, ir studentu motivācija un spēja sekot mācībām. Tiek uzskatīts, ka viens no vissvarīgākajiem mentora uzdevumiem ir uzraudzīt studentu darbu, kļiedējot viņu šaubas, atbalstot un uzmundrinot viņus mācību procesā.

Šāds personiskais monitorings un emocionālās saistības kopā ar atraktīvu mācību saturu ir viens no priekšnoteikumiem, lai studenti veiksmīgi beigtu apmācību procesu.

1.2 Mentora lomas un uzdevumu izprašana

Viņš/viņa ar savu pieredzi un idejām ir galvenais mācību procesa virzītājs, kas rūpējas par to, lai studenti tiktu aktīvi iesaistīti šajā procesā. Svarīga ir spēja izveidot ne tikai tehnisku, bet arī personisku kontaktu starp mentoru un studentu. Vissvarīgākais mentora uzdevums ir palīdzēt studentiem sasniegt viņu mērķus, sniedzot atbalstu mācību procesa plānošanā, nodrošinot viņiem pastāvīgu atpakaļsaiti un motivāciju, kā arī praktiskus padomus.

1.3 Ko mentors var panākt ... un ko nevar

Mentors var panākt to, lai studentu mācību process būtu ļoti individuāls, rūpējoties par to, lai tas ciestu pēc iespējas mazāk neveiksmju, un palīdzot studentam iegūt pašapziņu. Pieredze rāda, ka students, kuram jau no sākuma nav bijusi spēcīga motivācija, reti kad sasniedz tālāku mērķi par sertifikāta iegūšanu.

Mentors nevar:

- parūpēties par apmācību platformas tehniskām problēmām
- atrisināt problēmas ko rada nepietiekami apmācību materiāli
- risināt studenta personiskās situācijas, kas apgrūtina mācību procesu.

Nebeigumā jābilst, ka students ir tas, kuram jāpieliek pūles. Mentors var atbalstīt pūliņus, bet nevar piespiest vai aizstāt pozitīvu attieksmi: viņa loma ir palīdzēt studentam atrast pareizo atbildi pašam.

1.4 Kas ir svarīgi mentoram

Mentoram ir jāpieņem labām pašmotivācijas spējām un jābūt aktīvam virtuālajā vidē – spējīgam saturiski precīzi izteikties rakstiskā veidā elektroniskajos medijos. Lai veiksmīgi komunicētu šādā vide, jāpieņem noteiktiem dotumiem.

No otras puses, situācijās kad paredzētas personiskas tikšanās arī „tradicionālās” komunikācijas dotības ir svarīgas.

2) Mācību materiālu pielāgošana

2.1 Programmas un mācību priekšmeta konteksta kopsavilkums, kurā īpaša uzmanība tiek pievērsta mentoram būtiskiem aspektiem.

Ir svarīgi pieminēt to, ka mentorings nav svarīgs tikai programmas apgūšanai, tas ir visa kursa dominējošais faktors, un mentoram ir nepieciešamas saprast apmācību struktūru, kā arī jāpieņem īpašām spējām veiksmīgas komunikācijas izveidē ar studentiem. Esošais apmācību saturs būtu jāpārskata un jāpaplašina, īpašu uzmanību veltot šiem aspektiem.

Mentors visdrīzāk nebūs speciālists konkrētajā apmācību tēmā, viņa zināšanu līmenis būs tāds pats kā studentiem. Tāpēc ir svarīgi mentoram nodrošināt vienkāršu un viegli saprotamu informāciju par apmācību struktūru, praktiskiem gadījumiem un uzdevumiem, programmām, plānotiem semināriem (ja paredzēti) u.c.

Būtu nepieciešams sniegt mentoram informāciju par iespējamām rīcībām saskaroties ar biežākajām problēmām, konfliktiem, motivācijas trūkuma problēmām.

2.2 Moduļu, prakses, sociālo aktivitāšu darba grafiks, ...

Rekomendējam izstrādāt skaidru apmācību struktūru ar darba grafiku un termiņiem konkrētu uzdevumu veikšanai un aptauju aizpildīšanai. Mentoram šī informācija būtu jāsaņem kādu laiku pirms darba sākšanas.

Noteikumos par elastīgākiem termiņiem skaidri jānorāda kurš var būt atbildīgs konkrētajā situācijā (mentors, pasniedzējs, apmācību iestāde...)

2.3 Interaktīvo elementu saraksts (tērzēšana, uzdevumi, tiešsaistes sadarbība,...)

Interaktīvie elementi ir gandrīz vienīgie līdzekļi, kas Mentoram būs lai sniegtu atbalstu saviem studentiem, kuri ir apņēmušies mācīties. Mentora atbalsts un pamācības šo elementu lietošanā būs nepieciešamas, it sevišķi ja studenti to izmantošanā vēl ir iesācēji.

Šie elementi var būt kā daļa no jau eksistējošas e-apmācību platformas, kā, piemēram, *Moodle* integrēts forums. Izmantojot sociālos medijus, kā *Facebook*, virtuālajai komunikācijai, kā pozitīvo var minēt, ka nav nepieciešama papildus apmācība lietošanai, kā arī pielāgošanās citai videi. Mentoram ir jāpārzina tādu rīku izmantošana, kas veicina e-apmācību platformu izmantošanu, piemēram, forumu vai tērzēšanas izmantošana.

E-apmācību atdzīvināšana ar šādiem elementiem 24/7/365 atšķir to no citām apmācību sistēmām. Lai palīdzētu studentiem izveidot dialogu un apmainīties ar saviem viedokļiem, var pat pacelt dažādus jautājumus. Mentoram tas paver plašas iespējas noturēt uzmanību un iesaistīt studentus, kā arī uzlabot to apņemšanos mācīties.

Mentoriem būtu jānodrošina skaidrs interaktīvo elementu saraksts, kas var tikt pielietots apmācību procesā, tai skaitā "Labās prakses likumi", kas izstrādāti apmācību iestādē. Savukārt mentoriem ir iespēja noteikt kurus instrumentus un elementus viņi labprātāk izmantos.

2.4 Kritiskas situācijas procesa gaitā

- Izprast katra studenta individuālo situāciju. Vislabāk, ja šī informācija mentoram būtu pieejama jau pirms apmācību sākuma.
- Pirmais kontakts starp studentiem, mentoru un pasniedzēju. Visām iesaistītajām pusēm ir svarīgi iepazīties, izmantojot individuālas online prezentācijas.
- Termiņu noteikšana un kontrole uzdevumiem, dalībai forumos u.c. Konkrēti termiņi visām darbībām sākumā ir ļoti derīgi. Ar studentiem, kas varētu kavēt noteiktos termiņus nepieciešams sazināties, atbalstīt un motivēt viņus jau dažas dienas pirms noliktā datuma. Izvērtējot konkrēto gadījumu, iespējams piešķirt papildu laiku uzdevuma veikšanai.
- Dažāds mācīšanās ātrums studentiem. Saistīts ar iepriekšminēto par laika plānošanas nepieciešamību, kura iztrūkumā var būt situācijas, ka daļa studentu visu kursu veic jau pirmajā nedēļā, bet daļa tikai sāk pēdējā nedēļā. Šis faktors izslēdz „mācīšanos darot” ar grupu darbiem, diskusijām u.c.

2.5 Biežāk uzdotie jautājumi studentiem

Iepriekš sastādīts iespējamo jautājumu saraksts var būt ļoti noderīgs studentu mentoringa procesā, jo īpaši tad, ja tas iepriekš nav darīts.

Šī informācija ir noderīga:

- Studentiem: šie biežāk uzdotie jautājumi var būt pieejami sarakstā ar atbildēm, lai izvairītos no papildu darba mentoram.
- Mentoriem: prognozēt un sagatavoties problēmām, kas visticamāk parādīsies darba gaitā, tādējādi taupot laiku.
- Apmācību iestādēm: iespējams atklāt biežākās problēmas, uzlabot iekšējās procedūras un uzraudzīt uzlabojumus.

Biežāk uzdoto jautājumu sarakstu būtu ieteicams izstrādāt un ik pa laikam atjaunot dažādām mērķgrupām- studentiem, mentoriem, pasniedzējiem un apmācību iestādēm.

3) Mācību vide

3.1 Studentu zināšanas un pamatvajadzības

Nepieciešams zināt studentu individuālo situāciju: viņu zināšanas, sociālo vidi, ko sagaida no apmācībām u.c. Kā iepriekš minēts punktā 2.4., šāda informācija ir ļoti noderīga mentoram.

Šo informāciju būtu nepieciešams savākt un apkopot jau pirms kursu uzsākšanas.

3.2 E-apmācību platforma

Veidojot e-apmācību programmu, jāņem vērā, ka mentoram jāpārzina ne tikai mentoringa process, bet arī jāspēj strādāt ar platformu, kurā pamācības notiek, vismaz pieredzējuša lietotāja līmenī. Šis nosacījums varētu būt pat daudz svarīgāks mentoram kā pasniedzējam.

Ir ārkārtīgi svarīgi, lai platforma strādātu nevainojami un būtu pieejams tehniskais atbalsts, lai iespējami īsākā laikā atrisinātu radušās problēmas. Bieži vien arī nepareiza sistēmas darbība var ietekmēt studentu motivāciju.

Sekojoši pielāgojumi un funkcijas ir ieteicamas:

- *Mentoriem obligāti būtu nepieciešams saņemt ievadkursu e-apmācību platformas vadībā.*
- *Platformas tehniskajai palīdzībai būtu jābūt pieejamai vismaz 12 stundas/dienā darba dienās un 24 stundas/dienā nedēļas nogalēs.*
- *Mentora pieeja platformai kā skolotājam /instrukturam / konsultantam, lai pārvaldītu kādu konkrētu saturu un risinātu dažāda veida problēmas; mentoram ir nepieciešama arī pieeja kā studentam, lai veiktu iespējamo problēmu pārbaudi.*
- *Nodrošināt vidi, kurā students platformā var "mentorēt" pats sevi.*

- *Personīga aci-pret-aci komunikācija starp studentu un mentoru (klātienē lekcijas, tikšanās, individuālie vai grupu apmeklējumi): iespējas, infrastruktūra, organizācija*
- *"Karstā līnija" tehnisko problēmu un citu jautājumu risināšanai*
  - *Mentoriem jākonsultējas ar organizāciju*
  - *Studentiem, kuriem nepieciešams sazināties ar mentoru*
- *Tiešsaistes rīku un citu sociālo tīklu platformu izmantošana šādu problēmu risināšanai: šādā gadījumā var lieliski noderēt vikipēdija, saziņa ar Skype starpniecību, WhatsApp listes vai Facebook grupas izveide.*